

การพัฒนาคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

The Development Manual in Promoting
The Use of Learning Resources of School
Under Suratthani Primary Educational Service Area Office 1

ฎีกา นักพ่อน * ชุศักดิ์ เอกเพชร ** และ โสภณ เพ็ชรพวง ***

Deeka Nakfon, Chusak Ekpech and Sapon Pechrpuang

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา พัฒนาคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา และประเมินความเหมาะสมของคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียน จำนวน 297 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 การพัฒนาคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และการประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และด้านวิธีดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านรูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และด้านปริมาณการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทต่างๆ ตามลำดับ ผลการประเมินคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้ และผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยรวมพบว่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเนื้อหา รองลงมา ได้แก่ ด้านภาษา และ ด้านการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ

คำสำคัญ : แหล่งเรียนรู้ คู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้

*

นักศึกษาบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

**

รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประธานกรรมการที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี กรรมการที่ปรึกษา

Abstract

The purposes of this research were to 1)study the promoting the use of learning resources of school, 2)study the development manual in promoting the use of learning resources of the schools and 3)study assessing the manual to promote the use of learning resources of the schools under Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1. The samples were the school administrator and the teachers total 297 people were selected by simple random sampling. The instruments used in the research were the questionnaire. The questionnaire was reliability of 0.95. The development manual the promotion of learning. Verify the accuracy of the content is completed by five experts to evaluate the consistency and appropriateness of the manual to promote the use of learning resources. By applied to a sample of 40 people using a proper assessment. Data analysis used basic statistics including mean and standard deviation.

The research results were as follows: the promoting the use of learning resources of school in overall were at the moderate level. When considering in each aspect found that there are two aspects were at high level. There were the benefits gained from the use learning resource in the community and how to use learning resources in the community. Two aspects are moderate, there were usage patterns learning resources in the community and The amount of resources available in various categories respectively. The promote the use of manual evaluation of educational resources by experts assessment the consistency of the user manual that is appropriate and consistent. Applicable and assessing the suitability of the manual to promote the use of learning resources. Overall were at high level. considering in each aspect found that the highest mean score, followed by the content and language of adoption. The mean is lowest.

Keywords : the learning resources of school, manual in promoting the use of learning resources.

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้าทางวิทยาการเป็นไปอย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน จึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง โดยการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล และส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ทุกรูปแบบเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนได้ใช้แหล่งการเรียนรู้ให้คุ้มค่า ซึ่งสิ่งสำคัญในการศึกษาแหล่ง

เรียนรู้ คือ การเรียนรู้ ซึ่งหมายถึงเรียนรู้ที่จะคิด ตั้งรับ และปรับตัว รวมทั้งเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้เพื่อจัดการกับปัญหาและสถานการณ์ใหม่ๆ ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วเกินกว่าตำราจะติดตามได้ทัน ตลอดจนเรียนรู้ที่จะยกระดับการพัฒนาด้านจิตใจ และคุณธรรมเป็นหลัก เพื่อสร้างสมดุลกับโลกแห่งความเจริญทางวัตถุในอนาคต การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจะช่วยให้คนและสังคมสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม กับเงื่อนไขและบริบทที่เปลี่ยนไปอย่าง

รวดเร็ว (วิชญ์ บุญมาร์ตัน, 2549, 5) การจัดการเรียนรู้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และในมาตรา 25 ระบุว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ (อดิพันธ์ อดิพันธ์, 2554, 3)

แหล่งการเรียนรู้ เป็นแหล่งองค์รวมความรู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทย จึงเป็นเป้าหมายที่โรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้และสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในรูปแบบต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็นภารกิจที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบ โดยเริ่มจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดตั้งบุคลากรรับผิดชอบดูแล มีการควบคุมกำกับ และติดตามประเมินผลการใช้ แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งแสวงหาแหล่งเรียนรู้ใหม่ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและ ความต้องการของครู ในฐานะผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2551, 135)

ปัจจุบันการดำเนินงานแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนยังได้รับการสนับสนุนส่งเสริมกันน้อยมาก

และปัญหาการขาดแคลนแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทย (วัลยา ทองงาม, 2555) เพราะการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มุ่งเน้นเนื้อหาของวิชาที่จะสอนมากเกินไปแทนที่จะมุ่งที่ตัวนักเรียนทำให้นักเรียนได้ความรู้จากการจินตนาการมากกว่าได้พบเห็น ได้สัมผัสลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจากสถานศึกษา ยังไม่มีกำหนดช่วงเวลาที่ใช้ศึกษาแหล่งเรียนรู้ ขาดงบประมาณสนับสนุนที่จะจัดหาหรือนำนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ได้ การศึกษาแหล่งเรียนรู้จากคู่มือ ซึ่งเป็นเอกสารหรือหนังสือจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ อำนวยความสะดวก เป็นแนวทางให้ผู้ศึกษาเกิดความรู้ มีเนื้อหาสาระสั้นๆ ใช้ภาษาที่สามารถเข้าใจได้ง่ายๆ ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันทีจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอดอนสัก อำเภอเกาะพะงัน และอำเภอเกาะสมุย โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 128 โรงเรียน และโรงเรียนเอกชนที่อยู่ในการส่งเสริมสนับสนุน จำนวน 41 โรงเรียน โดยมีเป้าประสงค์หลักให้สำนักงานเขตพื้นที่ และสถานศึกษาทุกแห่งมีระบบนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารและการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่อง และมุ่งให้ผู้เรียนทุกคนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี และสามารถใชแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ได้รับการพัฒนาศักยภาพสู่คุณภาพระดับสากล

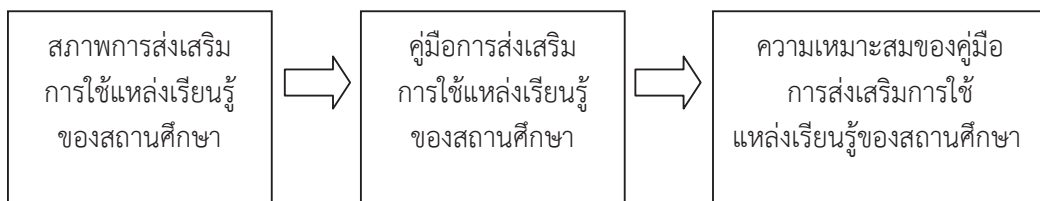
จากปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น สถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาหรือใช้แหล่งเรียนรู้ใน

ชุมชน รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ตามความต้องการเรียนรู้ จึงสมควรที่จะมีการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมในลักษณะของคู่มือเพื่อแนะนำและส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตเดียวกันได้ใช้เป็นเครื่องมือปฏิบัติ ดังนั้นการพัฒนาคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา จึงมีความสำคัญยิ่งที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อศึกษาแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยและรายละเอียดแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ผู้วิจัยศึกษาสภาพการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยประมวลข้อมูลความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปกำหนดประเด็นคำถามแล้วสร้างแบบสอบถามสภาพการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 1,294 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 297 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นเชิงตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยเป็นแบบสอบถามในจำนวน 4 ด้าน ดังนี้ ด้าน

ปริมาณการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทต่าง ๆ ด้านรูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้านวิธีดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยค่าแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดการศึกษาและรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังผู้บริหารและครูผู้สอน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับคืน ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อดำเนินตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป (Statistical Package for the Social Science : SPSS) โดยทำการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าจำนวนและค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์การใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านปริมาณการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทต่างๆ ด้านรูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้านวิธีดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

1. ศึกษาและกำหนดโครงสร้างของเอกสารคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1.1 นำผลของสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มาจัดลำดับปัญหาเพื่อพัฒนาคู่มือ

- 1.2 ศึกษาข้อมูลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เพื่อนำมากำหนดเนื้อหาและกำหนดจุดประสงค์การสร้างคู่มือ พร้อมทั้งศึกษาเทคนิคการสร้างคู่มือ

- 1.3 ออกแบบคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยออกแบบให้อยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์ซึ่งประกอบไปด้วย 1.คำชี้แจงในการใช้คู่มือ 2. วัตถุประสงค์ของคู่มือ 3. เนื้อหาสาระการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้

- 1.4 นำคู่มือสำหรับใช้ในการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ แก้ไขในส่วนที่บกพร่องและนำมาปรับปรุงเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา

2. สร้างแบบประเมินความสอดคล้องของคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา แบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบประเมินความสอดคล้องของคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในรูปของตาราง โดยกำหนดให้เลือกตามความสอดคล้องเหมาะสม ดังนี้

1 หมายถึง ถ้าพิจารณาเห็นว่าสอดคล้องเหมาะสม

0 หมายถึง ถ้าพิจารณาเห็นว่าไม่สามารถสรุปได้ว่าสอดคล้องเหมาะสมหรือไม่

1 หมายถึง ถ้าพิจารณาเห็นว่าไม่สอดคล้องเหมาะสม

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะของคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

3. นำแบบประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาที่สร้างเสร็จแล้วเสนอให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและขอคำแนะนำ

4. นำแบบประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ปรับปรุงแล้วพร้อมกับคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาไปให้ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษา จำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องของคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริงตามระดับความคิดเห็น ดังนี้

1 หมายถึง ถ้าพิจารณาเห็นว่าสอดคล้องเหมาะสม

0 หมายถึง ถ้าพิจารณาเห็นว่าไม่สามารถสรุปได้ว่าสอดคล้องเหมาะสมหรือไม่

-1 หมายถึง ถ้าพิจารณาเห็นว่าไม่สอดคล้องเหมาะสม คำนวณค่า IOC ซึ่งในแต่ละข้อจะได้ค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.5 ขึ้นไป

5. นำผลการประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์ที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

การประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่าสภาพการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และด้านวิธีดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านรูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และด้านปริมาณการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทต่างๆ ตามลำดับ

2. ผลการประเมินคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของคู่มือ (IOC) พบว่า คู่มือมีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน สามารถนำไปใช้ได้

3. ความเหมาะสมของคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านเนื้อหา ด้านภาษา ด้านรูปเล่ม ด้านคำชี้แจง และด้านการนำไปใช้ ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า สภาพการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และด้านวิธีดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านรูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และด้านปริมาณการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทต่างๆ ตามลำดับ จากการวิจัยอาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษายังขาดความพร้อมในด้านต่างๆ เช่นด้านงบประมาณซึ่งมีอยู่ค่อนข้างจำกัด หรือถึงขั้นไม่สะดวกต่อการศึกษาแหล่งเรียนรู้ประเภทต่างๆ นอกสถานศึกษาได้ด้านทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้มีอย่างจำกัด หรือหรือไม่สอดคล้องกับจัดประสงค์การเรียนรู้ บุคลากรมีอย่างจำกัด และมีภารกิจอื่นๆ มากจนไม่สามารถนำผู้เรียนไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาได้ แต่ส่วนหนึ่งก็มีความคิดเห็นถึงผลที่ได้รับจากการใช้แหล่งเรียนรู้และการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และมีการใช้ในหลากหลายรูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของสุดา หงษ์คำ (2554, 52) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ ไว้ว่า แหล่งการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ซึ่งมีอยู่มากมาย ทั้งอยู่ใกล้และไกลราย

ล้อมรอบตัวเรา ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเรียนรู้ ในการนำมาใช้ประโยชน์ เสริมสร้างประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคนที่จะแสวงหาและเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตได้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Burks (1994) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพการส่งเสริมห้องสมุดโรงเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 3 ของรัฐเท็กซัสตอนเหนือ พบว่า ครูมีบทบาทต่อนักเรียนในการใช้ห้องสมุด ซึ่งครูจำนวนมากยังไม่ตระหนักถึงคุณค่าของหนังสือ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทำให้ขาดการทำงานที่สัมพันธ์กับบรรณารักษ์ ควรมีการประสานงานกันจะทำให้เป็นการส่งเสริมความพร้อมให้สอดคล้องในการนำพานักเรียนไปใช้ห้องสมุดในการเรียนการสอนและเป็นศูนย์การค้นคว้าที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล จันทรตะพันธ์ (2554) ได้ศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนทุ่งกว่าวิทยาคม พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนว่า มีปัญหาเรื่องขาดงบประมาณในการจัดแหล่งเรียนรู้ สถานที่ขาดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สถานที่ไม่เพียงพอและไม่เอื้ออำนวยในการจัดการแหล่งเรียนรู้ จากการวิจัยข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา คือ ควรมีการวางแผนและจัดระบบการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรปรับปรุงดำเนินการดูแลและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และควรจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชลธิชา ประทุม (2555) ได้ศึกษาสภาพการพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นต่อสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน

2. ผลการประเมินคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของคู่มือ (IOC) พบว่า คู่มือมีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน สามารถนำไปใช้ได้ ผลการวิจัยออกมาเช่นนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น นั้น เป็นเอกสารให้ครูหรือผู้สอนนำไปศึกษาและนำนักเรียนไปศึกษาเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการพบและได้สัมผัสของจริง ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดทั้งคำชี้แจงการใช้คู่มือ วัตถุประสงค์ของคู่มือ แนวทางการศึกษา คู่มือ เนื้อหา การวัดและประเมินผลการใช้คู่มือ มีประโยชน์ต่อครูหรือผู้ใช้ ผู้เชี่ยวชาญจึงลงความเห็นให้สามารถนำไปใช้ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่นๆ (2551, 127) ได้ให้สรุปว่า คู่มือ เป็นหนังสือที่ใช้ควบคู่ไปกับการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นหนังสือที่ใช้แนวทางปฏิบัติให้กับผู้ใช้สามารถกระทำสิ่งนั้นๆ ให้บรรลุผลตามเป้าหมาย คู่มือครู เป็นหนังสือให้แนวทางและแนะนำเกี่ยวกับสาระ วิธีการ กิจกรรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่ง ข้อมูล แหล่งอ้างอิงต่างๆ ปกติมักจะใช้ควบคู่กับหนังสือเรียน เป็นหนังสือที่ครูได้ศึกษาด้วยตนเอง และสอดคล้องกับแนวคิดของ เรื่องชัย จรุงศิริวัฒน์ (2555, 77) อธิบายเกี่ยวกับคู่มือการเรียนการสอนไว้ว่า คู่มือเป็นเอกสารหรือหนังสือ ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ครูใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถสอนให้เป็นไปตามแนวทางของหลักสูตรหรือใช้เป็นคู่มือครูในการใช้หนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงสุรี วาดวิจิตร (2556) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนหลักภาษาไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ที่เรียนโดย การจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนหลักภาษาไทยของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดย การจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) และ คู่มือครูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำฝน เกลื่อนเพชร (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีประสิทธิภาพ 76.11/75.89 ค่าดัชนีประสิทธิผล มีค่าเท่ากับ 0.5023 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับมาก พบว่า หลังใช้คู่มือจัดกิจกรรมตามที่กำหนด ครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ อยู่ในระดับคุณภาพดี ครูที่ปรึกษามีความสามารถในการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับคุณภาพดี ครูที่ปรึกษามีความเห็นว่าการใช้คู่มือ มีความเหมาะสม ด้านองค์ประกอบคู่มือ มีค่า ชี้แจงการใช้คู่มือ ชัดเจน ด้านเนื้อหา มีเนื้อหาครอบคลุม มีภาพประกอบทำให้คู่มือมีความน่าสนใจ ด้านกิจกรรม สามารถนำไปปฏิบัติใช้งานได้จริง ด้านการวัด และประเมินผล มีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้วัดผลผู้เรียนได้จริง

และนักเรียน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับคุณภาพดี

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับเขตพื้นที่การศึกษา

1.1 ด้านปริมาณการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทต่างๆ มีระดับการส่งเสริมการใช้ในระดับปานกลาง ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายและกรอบแนวทางในการให้โรงเรียนต่างๆ ได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ที่มีในท้องถิ่นเพื่อการเรียนการสอน ให้มากขึ้น

1.2 ด้านรูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และใช้โรงเรียนเป็นที่ทำการของชมรม สมาคม หรือองค์กรของชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรประชุมชี้แจง ให้ผู้บริหารสถานศึกษา จัดให้มีการจัดตั้งชมรม กลุ่มกิจกรรมต่างๆ เช่น กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน กลุ่มเยาวชนคนรักบ้านเกิด เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชนสร้างสรรค์สิ่งดีๆ ให้มีต่อผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา

2.1 ด้านปริมาณการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทต่างๆ ผู้บริหารควรดำเนินการผู้บริหารดำเนินการดังนี้คือ ควรจัดทำสมุดบันทึก นิเทศติดตาม จำนวนครั้งในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอน กำหนดแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม โดยวางแผนร่วมกับครูในกลุ่มสาระต่างๆ ที่เรียนรู้เกี่ยวกับเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่ชัดเจน

2.2 ด้านรูปแบบการใช้แหล่ง

เรียนรู้ในชุมชน ผู้บริหารควรดำเนินการแต่ละประเด็นดังนี้ จัดกิจกรรมโดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน และ ใช้โรงเรียนเป็นที่ทำการของชมรม สมาคม หรือองค์กรของชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมมือกับผู้มีส่วนได้เสีย จัดตั้งชมรม สมาคม ขึ้นในสถานศึกษา เช่น สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า สมาคมอนุรักษ์ป่าไม้ เป็นต้น

2.3 ด้านวิธีดำเนินการใช้แหล่ง

เรียนรู้ในชุมชน ตามกิจกรรมที่ปฏิบัติก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า การสำรวจแหล่งเรียนรู้ แจกวัสดุประสงค์และรายละเอียดล่วงหน้า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารควรจัดทำเอกสาร หรือรูปแบบอื่น เช่น ถ่ายทำวีดิทัศน์ แฟ้มสะสม เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ไว้ล่วงหน้า อย่างเป็นระบบ

2.4 ด้านประโยชน์ที่ได้รับจาก

การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า การส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารควรนิเทศ กำกับติดตาม และให้คณะกรรมการจัดกิจกรรมให้ผู้บริหารทราบ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนกับประสิทธิภาพด้านการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1

3.2 ควรทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

3.3 ควร ทำ การ วิ จั ย เรื่ อ ง ผลกระทบจากการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิชา ประทุม. (2555). การใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. สารนิพนธ์สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน.
- วัลยา ทองงาม. (2554). การใช้และบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการนักเรียน ของโรงเรียนอนุบาลวีรยา อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิษณุ บุญมาร์ตน. (2549). การศึกษาไทยในกระแสโลกาภิวัตน์. ค้นเมื่อ กันยายน 9, 2558, จาก: http://www.dailyworldtoday.com/newsblank.php.news_id=11060.
- นฤมล จันทร์ตะพาน. (2554). การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนทุ่งกว่าวิทยาคม จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- น้ำฝน เกลื่อนเพชร. (2554). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่นๆ. (2551). เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2551). การบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 2).สงขลา: นา ศิลป์โฆษณา.
- เรืองชัย จรุงศิริวัฒน์ และคนอื่นๆ. (2555). เทคนิคการเขียนคู่มือปฏิบัติงาน. ค้นเมื่อ ตุลาคม 19, 2558, จาก: <http://www.sut.ac.th/dpn/document/ir/techni.pdf>.
- สุตา หงษ์คำ. (2554). รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสัมมาสิกขาศรีชะอโศก อำเภอ กันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- แสงสุรี วาดวิจิตร. (2556, กรกฎาคม - กันยายน). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนหลักภาษาไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) กับคู่มือครู. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 10 (1), 98-105.
- อดิพันธ์ อมาตยคง. (2554). การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Burks, F. A. (1970). Nature and extent of school library use in selected high school in The Greater Dallas – Fort worth. Texas: area.Eric.
- Krejcie, R. V. and Morgan, E. (1970). Determing sample size for research achitivities. n.p.: Education and Psychological Measurement.